

บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ  
ที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ



นางวันทนา ไชยกิจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526


ISBN 974-562-779-8

007812

i 146313604

②

ROLES OF TEACHERS COLLEGES IN NORTH-EASTERN  
REGION ON THE NATIONAL CULTURAL PRESERVATION



Mrs. Wantana Chaiyakit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of Master of Education  
Department of Higher Education  
Graduate School  
Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อ  
การทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ

โดย

นางวันทนา ไชยกิจ

ภาควิชา

อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย  
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *สุภัทลา บุญนาค* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *วชิราภรณ์ เมฆาคณวุฒิจิ* ..... ประธานกรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิราภรณ์ เมฆาคณวุฒิจิ)

..... *วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา* ..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

..... *วราภรณ์ บวรศิริ* ..... กรรมการ  
(อาจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์      บทความของวิทยาลัยครูในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อ  
 การทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ

ชื่อผู้วิจัย      นางวันทนา ไชยกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษา      อาจารย์ ดร.จรรยาณี บวรศิริ

ภาควิชา      อุดมศึกษา

ปีการศึกษา      2526

บทคัดย่อ



วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติของวิทยาลัยครู  
 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาถึงวิธีการดำเนินงาน การส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมของ  
 ท้องถิ่นในเขตที่วิทยาลัยแต่ละแห่งรับผิดชอบ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินงานการทำนุบำรุงส่งเสริม  
 รักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นของวิทยาลัยครูในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียง  
 เหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ของวิทยาลัยครู  
 ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา  
 2525 ส่วนกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารตั้งแต่ระดับหัวหน้าคณะวิชาขึ้นไป โดยได้  
 จากจำนวนประชากรทั้งหมด มีจำนวนทั้งสิ้น 56 คน อาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่สัมพันธ์กับ  
 วัฒนธรรมทั้ง 5 สาขา คือ สาขาศิลปะ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาช่างฝีมือ สาขากีฬา

และนันทนาการ และสาขาศุภกรรมศิลป์ มีจำนวน 120 คน และคณะกรรมการประจำ  
ศูนย์วัฒนธรรมของวิทยาลัย โดยใช้จากจำนวนประชากรทั้งหมดมีจำนวนทั้งสิ้น 64 คน  
รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 240 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ  
(Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) และแบบปลายเปิด  
(Open-Ended) รวมทั้งแบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และแบบ  
ปลายเปิด จากแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 240 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับกลับคืน 196 ฉบับ  
คิดเป็นร้อยละ 81.67 แล้วนำมาวิเคราะห์โดยวิธีหาค่าร้อยละ (Percent) หาค่า  
เฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

### ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. บทบาทการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติของวิทยาลัยครูในเขต  
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังปฏิบัติและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมทางค่านิยมธรรม  
อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในลักษณะของ  
การสอน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ทางค่านิยมธรรม และการที่นักศึกษาถูกงาน  
เป็นต้น
2. วิธีดำเนินงานการส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมซึ่งจัดในรูปของกิจกรรม  
ปรากฏว่า วิธีดำเนินงานที่ใ้กระทำเป็นผลสำเร็จมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ การร่วมมือ  
กับสถาบันเอกชน องค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ รองลงมาได้แก่ การดำเนินงาน  
เป็นเอกเทศ และการสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ ตามลำดับ ส่วนลักษณะงานของการ  
จัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรมนั้น พบว่า ลักษณะงานที่มีความสำคัญเป็น 5 อันดับแรก  
คือ จัดนิทรรศการ จัดการแสดงและสาธิต จัดงานประเพณี จัดพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรม  
และจัดประชุมและสัมมนาตามลำดับ
3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของค่านิยมธรรมของวิทยาลัยครู  
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏว่า ค่านุบุคคลากร อาทิ เช่น การมีเวลา

ไม่เพียงพอที่จะอุทิศให้แก่งานด้านวัฒนธรรม และจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานทางด้านวัฒนธรรมมีน้อย ฯลฯ เป็นปัญหาและอุปสรรค อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างมาก ส่วนด้านอื่นๆ คือ ด้านการดำเนินงานและวิธีการทำงาน ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย ด้านวิชาการและด้านปัญหาทั่วไปนั้น เป็นปัญหาและอุปสรรคในเกณฑ์ค่อนข้างน้อยทั้งสิ้น

4. แนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยทั้ง 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในสถานต่าง ๆ คือ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านกิจกรรม สถานเป้าหมาย ค่านิยมประเพณี ค่านุเคราะห์ และด้านการประสานงาน

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

1. วิทยาลัยครูในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อพบทบทวนบทบาทในสถานต่าง ๆ ว่า ในแต่ละรอบปีการศึกษาที่ผ่านมาวิทยาลัยครูได้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของการฝึกหัดครูและตามวัตถุประสงค์ของแต่ละวิทยาลัยหรือไม่ เพียงไร
2. การพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มาปฏิบัติงานทางด้านวัฒนธรรมนั้น ควรคำนึงถึงความรู้ ความสามารถความรับผิดชอบและความศรัทธาของงานของบุคลากรเป็นสำคัญ
3. ควรจัดชั่วโมงสอนสำหรับอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในศูนย์วัฒนธรรมให้น้อยลง เพื่อให้มีเวลาที่จะดำเนินงานด้านวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่ และในการพิจารณาความดีความชอบ ควรยึดถือเอาผลงานทางด้านวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งด้วย
4. วิทยาลัยครูให้ความสำคัญแก่งานทุกด้านเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรงบประมาณ แม้ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมแต่ก็ช่วยเสริมวิชาการให้ดีขึ้น
5. วิทยาลัยครูควรให้ความช่วยเหลือในด้านการประสานงานติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว
6. กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ควรให้ทุนสนับสนุนให้บุคลากรในวิทยาลัยครูได้มีการศึกษา วิจัย และจัดทำหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

Thesis Title         Roles of Teachers Colleges in North-eastern  
                              Region on the National Cultural Preservation

Name                   Mrs. Wantana     Chaiyakit

Thesis Advisor       Miss Varaporn   Bovornsiri, Ph.D.

Department           Higher Education

Academic Year        1983

#### ABSTRACT

##### Purpose of the Study

1. To study the roles of teachers colleges in the North-eastern region on the national cultural preservation
2. To study the procedures of regional cultural preservation in the areas for which the colleges are responsible
3. To study the problems and obstacles encountered by the teachers colleges in the North-eastern region in regional cultural preservation.
4. To recommend ways to preserve the national culture in the North-eastern region

##### Procedures

The population of this study consisted of college administrators and teachers educators who performed their duties during the second semester of the academic year 1982 in all of the 8 teachers colleges in the North-eastern region

The sampling included all the college administrators holding positions from head of faculty to director totaling

56 persons, 120 teacher educators teaching courses concerned with 5 aspects of culture (Arts, Humanities, Sports and Recreation, Practical Crafts, and Domestic Arts), and all the college committee members of the cultural centres. totaling 64 persons. The total sampling was 240 persons

Data for this study were gathered through questionnaires and interview schedules in the form of checklists, rating scales, and open-ended questions. Of the total of 240 questionnaires sent out, 196 or 81.67 percent were returned. The data were analyzed by using percentages, arithmetic means, and standard deviations.

### Findings

The findings of this study are as follows:

1. The roles of teachers colleges in the North-eastern region for the national cultural preservation in this study are given in order of less frequently performed as follows: teaching, giving information about culture, and going on fieldtrips etc.

2. The procedures used for preserving cultural activities in this study are given in order of greater effectiveness as follows : working with other private institutes and government organizations to preserve the national culture ; setting independent activities and encouraging other agencies to organize activities. For the type of cultural activities, the five most important were : setting exhibitions, giving demonstrations, joining traditional festivals, setting museums or displays, and



organizing meetings or seminars

3. The main problem encountered in preserving national culture in the teachers colleges in the North-eastern region concern personnel such as not having enough time to devote to the task and having fewer persons performing the task; other problems such as tasks procedures, coordination with other agencies both within or outside the college, academic obstacles, and general problems are rated a rather less important.

4. According to the above mentioned findings, recommended ways to preserve the national culture in the North-eastern region are in the areas of curriculum and teaching, activities, goals, budget, personnel, and coordination.

#### Recommendations for agencies concerned with culture

1. Each year, teachers colleges in the North-eastern region should set up seminars in order to consider whether during the preceding year the colleges have performed the tasks assigned to them and according to the objectives specified.

2. In selection of officers for working in the college cultural centres, should be done on the basis of knowledge, abilities, sense of responsibility and dedication for this type of work.

3. Officers working in the college cultural centres should be given fewer teaching hours so that they can fully devote themselves to their cultural work. Administrators, in the evaluation of their staff for salary increases should consider cultural promotion as one aspect.

4. Teachers colleges should give equal consideration to all aspects of the works, particularly when allocating funds.

5. Teachers colleges should help by coordinating the work of other agencies, whether they be governmental or private so that culture preservation be carried out smoothly and rapidly.

6. The Teacher Education Department and the Office of the National Culture Commission should provide funds to allow people in the teachers colleges to carry studies, research and to publish books for supplementary reading on regional and national culture.



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



### กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก  
อาจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.  
ปทีป เมธาคณวุฒิจี้ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยเกิด  
การเรียนรู้และมีความพร้อมที่จะเป็นนักวิจัยที่ดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสอง  
เป็นอย่างสูง

และขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่านคือ อาจารย์พะยอม แก้วกำเนต  
ศาสตราจารย์ ดร. พัทธา สายหู รองศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ  
รองศาสตราจารย์ ธนู บุณยรัตพันธ์ ดร. วีระ บำรุงรักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์  
ไพโรด เดิศจิรียะกมล ศาสตราจารย์กระแสร์ มาลัยภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.  
วัลลภา เทพหัสสิน ณ อุษยา และอาจารย์ ดร. สุกัญญา โสวิไลกุล ที่ได้กรุณาตรวจ  
แก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย  
เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจะสำนึกในพระคุณอันนี้ตลอดไป

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. จิน แมรี่ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัย  
ในการตรวจแก้ไขบทความภาษาอังกฤษ

เช่นเดียวกัน งานวิจัยนี้จะสมบูรณ์ไม่ได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือในการ  
กรอกแบบสอบถามจากคณาจารย์วิทยาลัยครูในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 8 แห่ง  
รวมทั้งอาจารย์ผู้ซึ่งเป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และบุคคลอีกท่านหนึ่ง  
ที่จะสัมภาษณ์ถึงมิได้ ก็คือ อาจารย์ชัยศิลป์ ทหารวนิช ที่ได้กรุณาช่วยเหลือผู้วิจัย  
ในทุก ๆ ด้าน จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อบุคคลดังกล่าวไว้ ณ ที่นี้

งานวิจัยนี้ได้รับเงินอุดหนุนส่วนหนึ่งจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม  
แห่งชาติ และจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง  
มา ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณสุเทพ ไชโยชน์ มารดาของผู้วิจัย  
ผู้ใส่ใจในการศึกษาของลูกเสมอมา พระคุณอันนี้ยอมหาที่สุกมิได้

วันทนา ไชยกิจ



สารบัญ

๘

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๘
สารบัญตารางประกอบ.....	๗

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
	ขอบเขตของการวิจัย.....	9
	ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย.....	9
	ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย.....	10
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	12
	ความหมายของวัฒนธรรม.....	12
	ประเภทของวัฒนธรรม.....	16
	องค์ประกอบของวัฒนธรรม.....	18
	การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม.....	19
	การส่งเสริมวัฒนธรรม.....	22
	วัฒนธรรมไทย.....	24
	วิทยาลัยครูกับการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ.....	30
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม.....	32
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36

## สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
	39
	40
4	42
	42
	65
5	71
	71
	71
	73
	81
	87
	88
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	95
ประวัติผู้เขียน.....	120

## สารบัญตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในวิทยาลัยครูในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามเพศ อายุ และอายุราชการ.... 43
2	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในวิทยาลัยครูในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่ง ทางการบริหาร และวุฒิการศึกษา..... 45
3	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะงานของการจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรม..... 48
4	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีดำเนินการที่ได้กระทำเป็นผลสำเร็จ. 49
5	แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการ ได้ในลักษณะคานการสอน..... 51
6	แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการ ได้ในลักษณะการจัดประกวดหรือจัดแข่งขัน..... 53
7	แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการ ได้ในลักษณะที่เป็นการศึกษา การศึกษาและรวบรวม..... 54
8	แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการ ได้ในลักษณะการประสานงานติดต่อ..... 55
9	แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการ ได้ในลักษณะคานทัศนศึกษา คูงาน และแลกเปลี่ยนเผยแพร่ซึ่งกันและกัน 56
10	แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการ ได้ในลักษณะการประชาสัมพันธ์..... 57
11	แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินการ ได้ในลักษณะคานเทคนิค และวิธีการอื่น ๆ ..... 58
12	แสดงปัญหาคานการดำเนินงานและวิธีการทำงานทางคานวัฒนธรรม 60

สารบัญตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13	แสดงปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและ ภายนอกวิทยาลัย..... 61
14	แสดงปัญหาด้านบุคลากรในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม.... 62
15	แสดงปัญหาด้านวิชาการในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม.... 63
16	แสดงปัญหาทั่วไปในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม..... 64

  
 ศูนย์วิทยทรัพยากร  
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย